

МИКОЛА МИХАЙЛОВИЧ АМОСОВ – ВИДАТНА ПОСТАТЬ ХХІ СТ.

*Сорокіна С. І., викладач кафедри біології та методики її навчання
Василенко О. О., студентка II курсу*

Микола Михайлович Амосов — взірець гуманізму і високої моралі, видатний кардіохірург, дослідник, вчений, філософ, письменник, суспільний діяч, популяризатор науки і здорового способу життя. Засновник української кардіохірургії і біокібернетики. Автор новаторських методик наукового пізнання фундаментальних основ розвитку суспільства, біологічних систем, особистості людини, медицини і здорового способу життя, кардіоторакальної хірургії.

Автор багатьох популярних книг про здоров'я. Людина, яка поставила на собі експеримент з омолодження. Видатний дослідник із різноманітними інтересами, М.М. Амосов одним із перших усвідомив необхідність союзу медицини з точними науками і створив перший у країні відділ біокібернетики.

Намагаючись осмислити весь свій життєвий досвід, він розробив не тільки модель серця і внутрішньої сфери людини, але й модель особистості, модель суспільства. Все життя М.М. Амосов покладався на свій власний досвід, як справжній учений, піддавав будь-яке твердження сумніву. Лише перевіривши те чи інше положення експериментальним шляхом, часто на своєму власному досвіді, Микола Михайлович міг із впевненістю сказати: «Згоден, це так».

Амосов завжди йшов до істини власним шляхом, покладаючись на свій розум, оптимізм, обов'язок лікаря і громадянина, любов до людей.

Присвятивши свою діяльність медицині, видатний кардіохірург Микола Амосов застерігав від надмірної віри в неї. Він критично ставився до її догм, головна з яких — усі хворі, навіть якщо цього поки що не знають. Амосов учив, що здоров'я потрібно добувати самому за допомогою обмежень і навантажень.

Символ епохи, легенда вітчизняної науки, знаний філософ, політик, прозаїк, Микола Михайлович Амосов залишився кумиром для сотень своїх учнів, рятівником для тисяч пацієнтів та ідеалом для прихильників його великої волі й таланту [1, 3].

Микола Амосов — це рідкісний нині феномен ученого і громадського діяча, чиї судження ставали інтелектуальним надбанням не тільки його часу, а й духовним даром, виразно націленим у прийдешні роки. Амосовські твори, доповіді на наукових і громадських форумах, участь у дискусіях, публічні лекції завжди привертали до себе особливу увагу. Кожен із його виступів виявлявся предметом зацікавлених, нерідко бурхливих і зовсім неоднозначних суджень. І так було не тільки за життя

Миколи Михайловича, а й сьогодні, коли його немає з нами, коли для багатьох, хто тільки вступає у світ пізнання духовних цінностей, його літературна спадщина виявляється вражаючим відкриттям і одкровенням. Як і одкровенням нерідко були враження під час зустрічей і знайомства з М.Амосовим. Не випадково багато людей, хто зустрічався з Миколою Михайловичем уперше, сприймали його з певним побоюванням, убачаючи в його зовнішності сухуватість і навіть жорсткість, схильність у спілкуванні до скептичної тональності. І тільки потім, придивившись і звикнувши, помічали проникливий, іноді трохи іронічний погляд, у якому сторожкість змінювалася цікавістю[6]. Як письменника його знали мільйони людей. Знаменитим зробила його перша книга "Думки і серце". Успіх її був наскільки приголомшливий, що вона перевидавалася разів сорок, майже у всіх республіках і в основних країнах світу. Всі книги Амосова пройняті великим співчуттям, починаючи з книги "Думки і серце". Це єсправжнісіньке благоговіння перед життям. Не може не чіпати читача відчуттяглибокого нещастя при вигляді смертей: "Дива не сталося. Хворі вмирали. Настраждався донезмоги. Дістала хірургія. Вбиває наповал". "І взагалі, не можубільше переносити смерті. Не мо-жу! "...Про глибоку людяність Миколи Амосова свідчить навіть те, що він зберігав фотографії своїхпокійних друзів на своєму робочому столі: "Вони всі тут як живі, підтримують мене"[4].Амосов написав багато, в тому числі і художніх творів. Його нехитра манера письма має велику переконуючу силою. Його спогади про дитинство можна сміливо включати в класику цього жанру. У небагатьох, але ємних словах він жваво дав нам уявлення життя довоєнної російської глибинки[2].Микола Амосов втілював у собі неймовірну працелюбність, любов до життя, жагу до відкриттів. Хто і коли наважувався перетворити майже десять років свого життя на експеримент? Звісно наука знає чимало прикладів самовідданості дослідників, які випробовували на собі нові ліки, сироватки, лікувальні прийоми. Однак, мабуть, мав рацію філософ, коли сказав: "Щоб пожертвувати життям, потрібен порив, щоб зробити життя жертвоприношенням, потрібна святість". Це висловлювання поправу можна застосувати до життя нашого співвітчизника Миколи Михайловича Амосова.

Якось він сам сказав про себе, що все життя займається не своєю справою. Тобто не тільки своєю. "Своя" – це хірургія. Їй віддав 53 роки, досягши в ній не просто успіхів і визнання, а й тієї довіри, близької до поклоніння, яка так само творить кумирів. Та не зумів, не захотів відчути себе кумиром. Багато років очолюючи клініку, він брав на себе найсерйозніші та найризикованіші операції, жив з гострим відчуттям відповідальності за всіх і за все. І невпинно шукав – більших можливостей, повнішого розуміння. Тому і вторгався у нові сфери, дивуючи декого з колег-медиків "розкиданістю" інтересів, а багатьох філософів і психологів

– не традиційністю підходів до їхніх наук, залишаючись на диво послідовним у цій своїй “розкиданості” і нетрадиційності.

Професор медицини став професійним кібернетиком. Причому взявся за цю, “не свою” справу, спираючись на серйозну фахову підготовку, бо, крім медичної, мав ще й технічну вищу освіту. Визначив свою тему: створення моделей живих систем – від клітин до суспільства [5].

В Україні Амосовим була створена ціла школа кардіохірургів - під його керівництвом захищено 35 докторських та 85 кандидатських дисертацій. Піонер кібернетичних досліджень в СРСР, він розробляв комп’ютерні моделі організму людини, працював над «штучним інтелектом» і намагався побудувати модель «оптимального суспільства». Після себе вчений залишив близько 400 наукових праць, в тому числі 20 монографій з питань захворювань серця і судин, нагнійних захворювань і туберкульозу легенів, робіт, присвячених проблемам фізіологічної, соціологічної та психологічної кібернетики. Майже за 50 років напруженої праці Микола Михайлович зробив приблизно сім тисяч операцій (не рахуючи в роки війни), урятував тисячі людських життів. Він щиро зізнавався: «Якби починати життя спочатку, я обрав би знов хірургію і в доповнення - роздуми про вічні питання людства».

Микола Амосов — надзвичайно яскрава особистість старшого покоління сучасників, ім'я його — одна з прикмет минулого ХХ і нового ХХІ століття.

Список використаних джерел

1. Амосов Николай Михайлович : [биограф, справка] // Большая Рос. энциклопедия. – М.: Большая рос. энциклопедия, 2005. – Т. 1 : А–Анкетирование. – С. 624–625.

2. Синяченко О. В. Амосов Н. М.: [биограф. справка] / О. В. Синяченко, Ю. В. Думанский, К. В. Заблоцкая // Медики-литераторы : иллюстрир. энцикл. словарь. – Донецк : Вебер, 2008. – С. 9.

3. Амосов – это была эпоха: исполнилось 6 лет со дня смерти выдающегося хирурга, академика, родоначальника советской сердечно-сосудистой хирургии // Одес. вестник. – 2008. – 13 дек. – С. 5.

4. Калита В. Микола Амосов: Лікареві совість потрібна більше, аніж простому смертному/ В. Калита // Ваше здоров'я. –2009. – 10 квіт. – С. 7.

5. Корнілова Л. Є. Микола Михайлович Амосов : легенда світової науки : біобібліогр. покажч. / Л. Є. Корнілова, Т. А. Остапенко ; наук. ред. Р. І. Павленко // Нац. наук. мед. б-ка України. – К. : [Вид-во СПД Комеда О. П.], 2009. – 80 с. : іл. – ННМБУ

6. Яковцова А. Ф. Феномен Амосова / А. Ф. Яковцова, И. В. Сорокина, И. И. Яковцова, Н. В. Гольева // Медицина и искусство. – Харьков : ИД Райдер, 2008. – С. 181–184.